

The “Belgian EU Presidency ” programme
of the Belgian Platform of CONCORD

Het programma “Belgisch EU-voorzitterschap” van
het Belgische Platform van CONCORD

Programme de la Plate-forme belge de CONCORD
pour la présidence belge de l’Union européenne

Memorandum van de Noord-Zuidbeweging “Het tij keren voor de Millenniumdoelstellingen”

Versie 11 mei 2010

België is van juli tot december 2010 voorzitter van de Europese Unie. Geen eenvoudige taak in tijden van verandering. Er is niet alleen een meervoudige crisis, ook de grondvesten van Europa worden aangepakt met de goedkeuring van het Lissabonverdrag. 2010 wordt dus een overgangsjaar voor de Europese instellingen.

Toch biedt het EU voorzitterschap de Belgische regering kansen om te wegen op het Europees beleid. België bepaalt in deze periode mee de Europese agenda, en speelt een belangrijke rol in de coördinatie van de dossiers die op de Europese ministerraden worden behandeld. Het gaat dan onder andere om de voorbereiding van de hervorming van de instrumenten voor de Europese ontwikkelingssamenwerking, het voortzetten van de strijd tegen de economische crisis, de hervorming van het Europese en internationaal financieel systeem, de voorbereiding van de Europese strategie “2020” voor de tewerkstelling en de concurrentiekracht, en de volgende grote klimaatconferentie in Cancun in december 2010.

Tijdens het Belgisch EU voorzitterschap zal de internationale gemeenschap 10 jaar na de millenniumverklaring de millenniumdoelen grondig evalueren. **De Millenniumdoelen** vormen dan ook de rode draad van het voorzitterschapsprogramma van het Belgisch Platform van CONCORD.

De ngo's hebben er nooit een geheim van gemaakt dat de millenniumdoelen niet volstaan. Halvering van armoede en honger zijn op zijn best een tussenstap. Toch zijn de millenniumdoelstellingen intussen de hoeksteen geworden van heel wat bilaterale en multilaterale ontwikkelingsprojecten en -programma's. Ze werden geïntegreerd in beleidsdocumenten en visies. Ook in het beleid van de EU werden ze ingebouwd met instrumenten om te toetsen of de Unie haar engagementen nakomt, en om te meten of er op vlak van ontwikkeling vooruitgang wordt geboekt

De meeste resultaten zullen in 2015 niet worden gehaald. De millenniumdoelen zijn nochtans geen utopisch maximumprogramma, maar een absoluut minimumprogramma van technisch haalbare middellange termijn doelstellingen die dreigen niet gehaald te worden door gebrek aan politieke wil. België kan in het kader van het voorzitterschap van de EU een belangrijke bijdrage leveren om die politieke wil aan te wakkeren

Op de 10de verjaardag van de millenniumdoelstellingen houden de Verenigde Naties een opvolgingsconferentie. Men zal er allicht bevestigen dat de toch al veel te beperkte vooruitgang met betrekking tot de millenniumdoelen in de voorbije jaren werd weggeveegd door een aantal opeenvolgende crisissen. Die crisissen hebben zeker een directe impact op het al dan niet halen van de Millenniumdoelstellingen. Maar ze zijn geen toeval. De crisissen worden veroorzaakt door dezelfde factoren die verhinderen of bemoeilijken dat de Millenniumdoelstellingen worden gehaald. Ze tonen aan dat de internationale gemeenschap er niet in slaagt om de basisvoorwaarden te scheppen voor duurzame ontwikkeling.

Als België zonder schaamte de eigen en de Europese prestaties aan de internationale gemeenschap wil voorleggen in september 2010, zullen er meer middelen moeten komen voor echte ontwikkelingssamenwerking. Maar er zullen ook meer inspanningen moeten gedaan worden om een grotere coherentie te verzekeren van het Europese beleid ter ondersteuning van de ontwikkelingsdoelstellingen. Een hervorming van het handelsbeleid, het beleid ten aanzien van de klimaatsverandering en het financiële beleid, samen met de versterking van het multilaterale systeem, moeten de pijlers vormen van het Belgische voorzitterschap.

Rond elk van deze punten legt het Belgisch Platform van CONCORD in de komende maanden concrete eisen en opdrachten voor aan het Belgische voorzitterschap. Het spitst zich daarbij toe op vier thema's: de financiering van ontwikkeling, waardige werk, voedselsoevereiniteit en klimaat. We houden daarbij een sterke focus op Afrika dat het grootste aantal minstontwikkelde landen telt. Tenslotte zal het Belgische Platform blijven sterk aandringen op meer transparantie van het beleid en de consultatie van het middenveld. Over het Europese beleid en de Belgische standpunten die België daarover inneemt.

FINANCIERING VAN ONTWIKKELING

1. **MEER EN BETERE HULP**
 - ⇒ Zorgen dat de Europese belofte nagekomen wordt om vanaf 2010 0,56% BNI te besteden aan hulp en 0,7% BNI tegen 2015
 - ⇒ Er voor zorgen dat de principes van de Verklaring van Parijs over de effectiviteit van de hulp en de engagementen vastgelegd in de Accra Agenda for Action tijdig worden uitgevoerd.
2. **HER-REGULERING VAN DE FINANCIËLE MARKTEN**
 - ⇒ Binnen de eurozone een belastingheffing realiseren op alle financiële transacties
 - ⇒ Strijd voeren tegen belastingparadijzen op Europees en internationaal niveau
 - ⇒ Terugkeer faciliteren van verduisterde bezittingen en gelden aan bevolkingen van ontwikkelingslanden

VOEDSEL-OEVEREINTEIT

3. **MEER AANDACHT VOOR BOERENLANDBOUW IN HET EUROPESE ONTWIKKELINGSBELEID**
 - ⇒ Minstens 15% van het totale budget voor de Europese ontwikkelingssamenwerking besteden aan de ondersteuning van een duurzame familiale landbouw
4. **EEN HANDELS- EN LANDBOUWBELEID IN OVEREENSTEMMING MET DE ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN**
 - ⇒ het Europese landbouwbeleid wordt afgestemd op een model van duurzame familiale landbouw
 - ⇒ Europa moet beleidsmaatregelen ondersteunen die de markten beschermen tegen de invoer van voedsel tegen lage prijzen, en evaluatieprocedures invoeren, die onafhankelijk zijn van de impact van het beleid van het Noorden op de duurzame familiale landbouw in de ontwikkelingslanden.

KLIMAAT

5. **HET VERMINDEREN VAN DE EMISSIEUITSTOOT MET 40% TEGEN 2020 DOOR INTERNE MAATREGELEN**
 - ⇒ De uitstoot van broeikasgassen verminderen met 40% tegen 2020, waarbij hoogstens 25% flexibele mechanismen mogen gebruikt worden
6. **MEER MIDDELEN VOOR HET ZUIDEN**
 - ⇒ Vanaf 2013 per jaar 35 miljard Euro publieke financiering vrijmaken om landen in het Zuiden in staat te stellen om de klimaatsverandering aan te pakken. Deze financiering moet voorspelbaar zijn, mag niet ODA-aanrekenbaar zijn en gebaseerd zijn op een gemeenschappelijke maar gedifferentieerde verantwoordelijkheid
 - ⇒ De "snelle start" financiering beloofd voor 2010-2012 besteden vanuit een nieuwe internationaal fonds in de schoot van Verenigde Naties

WAARDIG WERK

7. **EEN VERPLICHTE SOCIALE TRACEERBAARHEID VAN PRODUCTEN DIE IN EUROPA VERKOCHT WORDEN**
 - ⇒ Bindende Europese mechanismen opzetten om de transparantie en traceerbaarheid te verzekeren van de gehele productieketen van goederen en diensten aangeboden op het Europees grondgebied.
8. **INTERNATIONALE BETREKKINGEN TEN DIENSTE VAN WAARDIG WERK**
 - ⇒ Waardig Werk een centrale plaats geven in de betrekkingen van de Europese Unie, in het bijzonder in de handels- en investeringsakkoorden en de Europese handelsstrategie « Global Europe. Competing Europe in the world ».

Financiering van de ontwikkeling

Sinds september 2008 is de financiële crisis uitgegroeid tot een globale economische recessie. Ook in de ontwikkelingslanden zorgde ze voor daling van de exportinkomsten en het opdrogen van de inkomende financiële stromen. Dit heeft geleid tot een verslechtering van de sociale en economische toestand. De kans dat de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling tegen 2015 worden bereikt, komt ernstig in het gedrang.

Volgens de ramingen van het IMF en de Wereldbank zou de crisis meer dan 90 miljoen bijkomende mensen in extreme armoede duwen voor eind 2010. Volgens de World Bank Group zullen 30-50 duizend meer babies voor hun eerste levensjaar sterven in Afrika als gevolg van de crisis. In de komende maanden dreigt een nieuwe schulden crisis als gevolg van de wereldcrisis deze verpaupering nog te versnellen.

De nood om bijkomende middelen te voorzien voor de financiering van de ontwikkeling is meer dan ooit actueel. In december 2008 hebben de regeringen uit Noord en Zuid de Monterrey-consensus opnieuw bevestigd en erkend dat « *het mobiliseren van financiële middelen en het efficiënt gebruik ervan voor ontwikkeling de spil vormen van het wereldwijde partnerschap voor duurzame ontwikkeling, en, meer precies, voor de realisatie [...] van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling* »¹.

De concretisering van de verbintenissen die de regeringen in Doha op zich genomen hebben laat op zich wachten. Op de top van de G20 in Londen in april 2009 werd wel meer dan 1100 miljard dollar vrijgemaakt om de wereldeconomie uit het slop te halen. De verdeling van deze financiële enveloppe komt echter grotendeels ten goede van de rijkere groei landen. Totnogtoe werd slechts 50 miljard dollar uitdrukkelijk toegewezen aan de arme landen. Dit bedrag is duidelijk ontoereikend: het zal immers uitbetaald worden over een periode van twee tot drie jaar. Het IMF zelf raamt de factuur van de financiële crisis voor de armste landen nochtans op 216 miljard dollar, alleen al voor het jaar 2009. Bovendien wordt het hoofdzakelijk toegekend onder de vorm van leningen gekoppeld aan nieuwe voorwaarden. Het zijn geen giften.

Er moeten dus snel bijkomende middelen vrijgemaakt worden die geen schulden creëren. De arme landen mogen niet ten onder gaan aan een recessie die zij niet hebben veroorzaakt. Daarom moet de federale regering, in het kader van het Belgisch voorzitterschap van de EU in 2010, de andere lidstaten ervan overtuigen om de volgende maatregelen te nemen:

1. De middelen voor ontwikkelingssamenwerking verhogen en de kwaliteit ervan verbeteren

In de verklaring van Doha over de financiering van ontwikkeling staat : « *Wij vragen de ontwikkelde landen die dit nog niet hebben gedaan om zich er concreet toe te verbinden de doelstelling te realiseren om 0,7 % van hun BNI te besteden aan ontwikkelingssamenwerking evenals de meer specifieke doelstelling van 0,15 à 0,20 % voor de minst ontwikkelde landen [...]* ».

Om deze doelstelling te halen zullen de Europese regeringen hun inspanning moeten verdubbelen. In 2009 hebben zij samen 0,42 % van hun BNI aan ontwikkelingssamenwerking besteed, Dat is nog ver van de 0,7% die zij zich hebben voorgenomen tegen 2015. Volgens de laatste berekeningen zal er bovenop de huidige 49 miljard € EU hulp nog eens 52,7 miljard € gespendeerd moeten worden om de 2015 engagement na te komen. Door de wettelijk vastgelegde verbintenis om de 0,7 % van het BNP vanaf 2010 na te leven, zou België een krachtig signaal geven aan zijn Europese partners.

Een grote uitdaging blijft de vervuiling van de hulp. Van de ongeveer 49 miljard Europese hulp in 2009, gaat in feite €1,363 miljard naar schuld kwijtschelding, €1,482 miljard naar onthaal van buitenlandse studenten en €949 miljard naar onthaal en repatriëring van vluchtelingen. Anders gezegd, de werkelijke Europese hulp bedraagt slechts 0,38% van het collectieve BNI. Het Belgisch voorzitterschap moet kunstmatige verhoging van de cijfers afwijzen.

De belofte van 2005 om 50% van de toename van EU hulp aan Afrika richten is niet gehaald, integendeel hulp aan Afrika is afgenomen. Een omvangrijke heroriëntering van de hulp naar Afrika en de minst ontwikkelde landen is nodig. We kijken naar de Belgische regering om initiatieven te nemen op Europees niveau om deze agenda door te voeren.

¹ Algemene Vergadering, 12 december 2008, Verklaring van Doha over de financiering van de ontwikkeling, http://www.leadinggroup.org/IMG/pdf/Declaration_de_Doha_2008.pdf

Het Belgisch voorzitterschap van de EU zou ook de verbetering van de kwaliteit van de Europese hulp op de politieke agenda moeten plaatsen. Daarvoor moet in de eerste plaats werk gemaakt worden van de uitvoering van effectiviteitsprincipes zoals vastgelegd in de Verklaring van Parijs. Bovendien moeten de bijkomende engagementen om de doeltreffendheid van de hulp te verbeteren, aangegaan op het High-Level Forum in Accra, dringend worden nageleefd wil men de doelstellingen voor 2010 behalen. In het bijzonder dient er werk gemaakt te worden van het depolitiseren van hulp (ontbinden van de ontwikkelingsamenwerking en schrappen van de macro-economische conditionaliteit), van het voorspelbaar maken van de hulp en van het versterken van democratisch eigenaarschap. Cruciale elementen die tevens in het kader van de nieuwe hulpmodaliteiten zoals begrotingssteun dienen te worden verdiept. België dient bovendien zijn voortrekkersrol wat betreft hulp aan fragiele staten, in Afrika in het bijzonder, te gebruiken om de Europese aandacht hierop te vestigen. We verwachten dan ook dat België actief bijdraagt aan het dynamische Europese operationele kader ter verbetering van de doeltreffendheid van in de aanloop naar het High-Level Forum in Seoul in 2011.

2. Her-regulering van de financiële markten

Hoewel hulp een onmisbare pijler vormt in de financiering van de ontwikkeling, heeft ze slechts zin binnen een goed omkaderd internationaal financieel systeem. Financiële deregulering heeft immers talrijke negatieve gevolgen voor de ontwikkelingslanden.

Er ontstaan speculatieve luchtballonnen. Het internationale financieel evenwicht wordt verstoord. Die storingen worden dan weer brutaal gecorrigeerd en maken de resultaten van ontwikkelingsinspanningen ongedaan. De « sub prime »-crisis en de gevolgen ervan voor de ontwikkelingslanden zijn hiervan een perfect voorbeeld.

Het gebrek aan strikte financiële regelgeving maakt mogelijk dat belastingparadijzen internationaal belastingontwijking organiseren ten koste van de armste staten. Volgens de berekening van Raymond Baker, directeur van « *Global Financial Integrity Program* » in de Verenigde Staten, zou jaarlijks tussen 500 en 800 miljard dollar wegvloeien van de ontwikkelingslanden naar de belastingparadijzen. De fiscale fraude van multinationale ondernemingen alleen al zou 65% vormen van deze onwettige kapitaalvlucht.

Belastingparadijzen herbergen tal van speculatiefondsen die ernstig nadeel berokkenen aan de ontwikkelingslanden.

De vele nadelige gevolgen van de financiële deregulering, zouden de Belgische regering er toe moeten aanzetten om – in het kader van het EU-voorzitterschap in 2010 – maatregelen te nemen om de financiële sector strikt te controleren. België zou meer bepaald drie maatregelen moeten ondersteunen:

- Binnen de eurozone een belasting heffen op alle financiële transacties (aandelen, obligaties, vreemde valuta, afgeleide producten enz.). Een onderdeel van die taks is een belasting op munttransacties, in overeenstemming met de Wet aangenomen door het Belgisch parlement in juli 2004. De invoering van taks op financiële transacties zou immers een dubbele doelstelling kunnen realiseren: Het genereren van nieuwe inkomsten voor ontwikkeling, en het ontraden van speculatieve bewegingen op korte termijn (zonder lange termijn investeringen te ontmoedigen)
- Strijd voeren tegen belastingparadijzen op Europees en internationaal niveau door volgende maatregelen uit te vaardigen: de opheffing van het bankgeheim; het opzetten van een automatische uitwisseling van fiscale informatie tussen de landen; de verplichting voor multinationale ondernemingen om een boekhouding land per land te voeren – zodat uit hun rekeningen blijkt in welke landen zij actief zijn en welke financiële resultaten zij in elk land behalen; de teruggave aan de bevolking van de ontwikkelingslanden van bezittingen verduisterd door hun machthebbers en belegd in de banken van het Noorden (op grond van de UNO-conventie tegen corruptie).

Voedselsoevereiniteit en duurzame landbouw

De voedselcrisis van 2007-2008 ging gepaard met andere crisissen, niet alleen op economisch en financieel vlak, maar ook rond energie, klimaat en natuurlijke grondstoffen. Ondanks ronkende verklaringen van beleidsmakers en een sterke daling van de landbouwprijzen op de internationale markten, is het aantal mensen dat honger lijdt fors toegenomen: meer dan een miljard mensen is nog steeds chronisch ondervoed.

De ontvucherende vaststelling is dat de onderliggende oorzaken niet werden aangepakt. Tot de voornaamste oorzaken behoren: de liberalisering van de handel in landbouwproducten, de jarenlange verwaarlozing van de landbouw in de ontwikkelingslanden, de desinteresse van landbouw in het ontwikkelingsbeleid, de hype van de agrobrandstoffen en speculatie op de markten voor landbouwproducten.

Gevolg: wanneer de prijs voor de landbouwer zeer laag is, kunnen honderden miljoenen kleine landbouwproducenten niet langer in hun eigen voedselbehoefte voorzien. Zijn de prijzen voor de gezinnen zeer hoog, dan zijn het de honderden miljoenen arme consumenten die op hun beurt honger lijden. Dat zijn in de eerste plaats arme boeren, landarbeiders, werklozen en mensen met een laag inkomen.

Daarenboven geeft de toegang tot natuurlijke rijkdommen steeds vaker aanleiding tot conflicten. Ondanks hun fundamentele rol in de voedselproductie, genieten vrouwen nog steeds te weinig van de noodzakelijke rechten op de toegang en de controle van deze rijkdommen.

De uitdaging van de klimaatcrisis voor de landbouw is enorm. De globale impact van de klimaatverandering op landbouwgewassen zal de voedselzekerheid bedreigen, in het bijzonder voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen. De inbeslagname van vruchtbare gronden in ontwikkelingslanden door olielanden, financiële fondsen en anderen versterkt de ongelijkheid op het vlak van recht op voedsel en toont een gebrek aan vertrouwen in het functioneren van de wereldwijde landbouwmarkt.

Toch is er sprake van een politieke wil om landbouw opnieuw als belangrijkste pijler van het ontwikkelingsbeleid en van de strijd tegen armoede te beschouwen. Dit moet zich echter vertalen in engagementen op lange termijn.

Het landbouw-, handels-, en ontwikkelingsbeleid zijn er niet in geslaagd het recht op voedsel te garanderen, de armoede op het platteland te verminderen, de markten te stabiliseren, de nodige landbouwinvesteringen te promoten en de natuurlijke rijkdommen op een duurzame manier te beheren, de gelijkheid tussen man en vrouw te verzekeren. Daarom eisen wij:

1. MEER AANDACHT VOOR LANDBOUW IN HET EUROPESE BELEID INZAKE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Voor de meeste ontwikkelingslanden en de Afrikaanse landen in het bijzonder is landbouw nog altijd de belangrijkste economische sector. Economische groei voortgebracht door landbouw is 4 keer effectiever dan groei in andere economische sectoren. Na decennialang overheidsinvesteringen in de landbouw ontmoedigd te hebben, roept de Wereldbank in haar World Development Report 2008 thans donoren op om opnieuw meer aandacht te schenken aan landbouw in ontwikkelingslanden.

Om dit te bereiken moet het aandeel van landbouw in de Europese Ontwikkelingssamenwerking, net zoals in de Belgische ontwikkelingssamenwerking, worden opgetrokken tot minimaal 15% van het totale budget voor ontwikkelingssamenwerking.

Afgezien van de bestede bedragen, gaat het erom deze budgetten te besteden aan duurzame familiale landbouw die voedsel produceert op lokale en regionale schaal en gebaseerd is op familiale,

gediversifieerde en agro-ecologische productiesystemen. Die investeringen moeten worden ontwikkeld, in praktijk gebracht en geëvalueerd in samenwerking met de boerenorganisaties en wel in een kader waarin de rol en verantwoordelijkheden van deze organisaties als gesprekspartners van de overheden en andere partijen worden erkend.

De deelname van de boerenorganisaties is een belangrijke voorwaarde voor het succesvol verloop van de CAADP (Comprehensive Africa Agriculture Development Programme). Landbouwbeleid kan niet uitsluitend door overheden bepaald worden. De definiëring ervan en de uitwerking van het beleid moet in dialoog met de sector gebeuren. De erkenning van boerenorganisaties is ver van voldoende. Ze moeten ook versterkt worden in hun capaciteiten door belangrijke en vaste financieringen. Dit zal hen toelaten ten volle hun rol te spelen en hun verantwoordelijkheden in alle legitimiteit te nemen.

Tevens moet de positie van de vrouwen en van vrouwenorganisaties worden ondersteund en versterkt, gelet op hun doorslaggevende rol in de familiale landbouw.

2. EEN HANDELS- EN LANDBOUWBELEID IN OVEREENSTEMMING MET DE DOELSTELLINGEN INZAKE ONTWIKKELING.

Het Europese landbouwbeleid moet beantwoorden aan de verwachtingen van de Europese landbouwers en burgers en tegelijk rekening houden met de belangen van landbouwers en burgers in het Zuiden.

Om dat te bereiken, vragen wij dat het Europese landbouwbeleid wordt afgestemd op een model van duurzame familiale landbouw waarin de prijzen van de landbouwproducten leefbaar zijn voor de producenten, waarin de productie en de export worden bepaald door het beheer van het aanbod, waarin de lokale en duurzame productie van olie- en eiwitrijke gewassen wordt gepromoot om onze afhankelijkheid van plantaardige eiwitten te verminderen, waarin deugdelijke milieupraktijken worden aangemoedigd, de strategische voedselvoorraden worden versterkt en de financiële speculatie op de termijnmarkten voor landbouwproducten verboden is.

Het handels- of energiebeleid mogen de voedselsoevereiniteit van de bevolking en de landen van het Zuiden niet in gevaar brengen door de liberalisering van de landbouwmarkten op te dringen of door de productie van exportgewassen op te leggen. De economische partnerschapsakkoorden (EPA) komen hier duidelijk ter sprake want ze beperken nog meer de politieke beleidsruimte die nodig is voor de bescherming van de belangrijke landbouwsector.

Om de voedselsoevereiniteit van landen niet te bedreigen, moet Europa beleidsmaatregelen ondersteunen, die de markten beschermen tegen de invoer van voedsel tegen lage prijzen (contingentering, variabele invoerrechten), en evaluatieprocedures invoeren, die onafhankelijk zijn van de impact van het beleid van het Noorden op de duurzame familiale landbouw in de ontwikkelingslanden.

Klimaat

Vermindering van de hoeveelheid neerslag in bepaalde regio's, verdwijnen van dier- en plantensoorten, strengere droogteperiodes, hittegolven, felle regenbuien en stormen,... De wereldwijde opwarming van het klimaat is de grootste bedreiging voor het milieu. Volgens het *Intergovernmental Panel on Climate Change* is in de loop van de twintigste eeuw de gemiddelde temperatuur van de atmosfeer en de oceanen op wereldschaal al gestegen met bijna 0,8° C. Menselijke activiteit blijkt onweerlegbaar verantwoordelijk voor de groeiende aanwezigheid van broeikasgassen in de atmosfeer: zo'n 60% is te wijten aan het gebruik van fossiele brandstoffen en bijna 20% aan ontbossing. Het aandeel van de emissies veroorzaakt door de voedselproductie is gestegen van 17 tot 32% van de totale emissie aan broeikasgassen, wat ons handels- en landbouwbeleid in vraag stelt.

De klimaatveranderingen bemoeilijken nog meer het leven van miljarden mensen die nu al machteloos staan tegenover natuurrampen of die bijzonder kwetsbaar zijn voor de impact van de veranderende temperatuur en neerslaghoeveelheid. Alle activiteiten die kunnen zorgen voor ontwikkeling worden hierdoor aangetast: visvangst, landbouw, industrie, handel,... Toegang tot drinkbaar water, en de gevolgen hiervan voor onderwijs en gezondheid, toename van het aantal malariabesmettingen en de verslechterde veiligheid, maar ook de zogenaamde 'ecologische migranten'... Het *Human Development Report 2007/2008* van UNDP is duidelijk: de MillenniumOntwikkelingsDoelstellingen zullen enkel worden gehaald indien nu meteen serieuze financiële inspanningen worden geleverd op vlak van klimaatadaptatie en -mitigatie.

De Europese Unie heeft haar energie-klimaatpakket goedgekeurd in december 2008 en wilde een leidende positie innemen tijdens de voorbereidende onderhandelingen van de Top in Kopenhagen. Toch tonen bepaalde lidstaten zich weigerachtig in hun engagement en remmen deze dynamiek eerder af. Europa heeft aan de hele wereld een positief signaal gestuurd, ondersteund door zijn Parlement dat aan de vooravond van de Top in Kopenhagen, een ambitieuze resolutie had goedgekeurd met betrekking tot de doelstellingen voor de periode 2013-2017 (na afloop van het Kyoto-protocol).

Zowel in internationale onderhandelingen als tussen de lidstaten onderling blijft een snel financieel engagement voor de strijd tegen de klimaatverandering in de landen van het Zuiden een struikelblok. En na de ontgoocheling van Kopenhagen toont Europa zich weinig ambitieus: ze blijft bij de reeds beloofde voorwaardelijke 20% en toont weinig vooruitgang wat betreft de financiering in het Zuiden.

Afrika is het continent dat het meest kwetsbaar is voor de klimaatveranderingen en waar de middelen ontbreken om zich hiertegen te wapenen. Volgens Jean-Pascal Van Ypersele, vice-voorzitter van het IPCC, zullen tegen 2020,75 à 250 miljoen mensen de gevolgen ondervinden van de verminderde neerslag. In sommige landen zal de opbrengst van landbouwgewassen dalen met 50%. De kost van adaptatie op het Afrikaanse continent zou kunnen oplopen tot meer dan 10% van haar BNI. Een bedrag dat zij onmogelijk kan ophoesten zonder steun vanuit derde landen.

Door de opwarming wereldwijd en de impact ervan op de meest kwetsbare regio's te verminderen, en door de landen van het Zuiden te helpen zich aan te passen aan het onvermijdelijke en minder energievervlindende en meer groene economieën te ontwikkelen, speelt de Europese Unie – wereldleider in de klimaatproblematiek – een bijzonder belangrijke rol om de rem op ontwikkeling, veroorzaakt door de klimaatopwarming, een halt toe te roepen. Haar inspanningen inzake adaptatie, mitigatie, alsook technologietransfer en financiering zijn van cruciaal belang. Het is belangrijk dat ze bovendien zeer kritisch blijft ten aanzien van valse oplossingen als het gebruik van biobrandstoffen of clean development mechanismen.

De klimaatcrisis is slechts een symptoom van een meer diepgaande milieucrisis. Ons model van productie en consumptie, dat bijzonder weinig rekening houdt met sociale en milieuaspecten, botst vandaag op zijn grenzen.

De Europese Unie moet haar leidende positie inzake klimaat behouden en haar ambities voor een meer duurzame wereld herbevestigen. Ze moet ook de andere continenten en landen aansporen zich in dezelfde richting te bewegen.

Als Europa haar leidende positie wilt behouden onder het Belgisch voorzitterschap, in het kader van de voorbereiding van en tijdens de COP16 in Mexico, moeten de lidstaten:

1. hun uitstoot verminderen met 40% tegen 2020 in de Unie zelf en in de post-Kyoto periode zo weinig mogelijk gebruik maken van flexibele oplossingen zoals de *clean development mechanisms*.

Het energie-klimaatpakket van december 2008 bepaalt dat de ondernemingen betrokken bij de Europese emissiemarkt tot 50% van de verminderde uitstoot kunnen realiseren met behulp van dergelijke mechanismen. De sectoren die niet zijn opgenomen in de emissiemarkt kunnen, in België, tot 63% van hun reductie realiseren. Een evaluatie van de bestaande CDM-projecten toont aan dat de meerderheid van deze projecten geen echte reductie veroorzaakt en/of bijdraagt tot de ontwikkeling. De vermindering van de uitstoot zou dan ook moeten worden gerealiseerd via ten hoogste 25% flexibiliteitsmechanismen, op voorwaarde dat deze herbekeken worden en dat kernenergie en koolstofopslag(CCS) hier geen deel van uitmaken.

2. 35 miljard euro aan openbare financiering vrijmaken per jaar vanaf 2013 (110 miljard op wereldvlak) om 50 miljard euro te bereiken in 2020 (\pm 150 miljard euro op wereldvlak)

Het Noorden moet zich, gezien zijn verantwoordelijkheid t.a.v. de klimaatopwarming, garant stellen voor de financiering van de aanpassing en ontwikkeling van een CO₂-arme economie in het Zuiden. Deze financiering moet voorspelbaar zijn en bovenop de ontwikkelingshulp komen en moeten steunen op het principe van gedifferentieerde verantwoordelijkheid, gekoppeld aan emissies per inwoner en per land en de financieringscapaciteit. De financiering van het Zuiden moeten worden uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van het UNFCCC via de steun aan nationale adaptatie- en mitigatieplannen inclusief het beheer van de koolstofputten (behoud van het regenwoud ea). De aankoop van emissierechten door ondernemingen of overheden kan niet worden meegerekend. De snelle financiering voor 2010-2011-2012 ten slotte, met het geld ter beschikking gesteld door Europa, Japan, Noorwegen en de VS, moet worden beheerd in het kader van een nieuw fonds onder bescherming van het UNFCCC.

WAARDIG WERK

Het begrip Waardig Werk is in 1999 ontwikkeld door de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), de VN-organisatie voor arbeidsaangelegenheden. Het begrip omvat vier essentiële elementen: vrije keuze, een waardig inkomen, respect voor arbeidsrechten en sociale bescherming. Het bevorderen van Waardig Werk is een belangrijke manier om armoede te bestrijden en sociale ongelijkheid te verminderen. Vandaar dat Waardig Werk in 2007 werd toegevoegd aan de eerste Millenniumdoelstelling (MDG 1).

Veralgemeende sociale crisis en nood aan Waardig Werk

Helaas schuilt in de doelstelling rond het uitbannen van armoede en honger (MDG1) wellicht de grootste mislukking van het MDG-project: hoewel het aantal personen dat leeft onder de drempel van extreme armoede (1,25\$/dag) wel degelijk gedaald is van 1,8 tot 1,4 miljard mensen tussen 1990 en 2005, slaat die daling praktisch volledig op een beperkte groep opkomende landen (voornamelijk China en India) terwijl de minder ontwikkelde landen verder wegzinken in de armoede. Zo is het aantal mensen dat met minder dan 1,25\$/dag leeft met meer dan 100 miljoen gestegen in Sub-Sahara Afrika in diezelfde periode! Bovendien zou de economische crisis, gevolg van de financiële crisis, ervoor zorgen dat nog eens 100 miljoen mensen extra terugvallen in de extreme armoede.

Daarbij moeten we ons ook de vraag stellen onder welke omstandigheden de mensen leven die officieel de extreme materiële armoede achter zich gelaten hebben. Duidelijk is dat het ontwikkelingsmodel van China, werkplaats van de hele wereld, en andere opkomende landen, gebaseerd is op de massale productie van consumptiegoederen, voornamelijk bestemd voor het Westen, door goedkope arbeiders van wie zelf de meest fundamentele rechten niet worden gerespecteerd. Bovendien is de meerderheid van de werkende bevolking wereldwijd actief in de informele sector, waar geen contract en dus ook geen formele arbeidsrechten bestaan, zoals het recht op vereniging. Werknemers kennen vaak hun rechten niet of zijn niet in een positie om ze af te dwingen. Vooral in Afrika is de informele sector dominant: meer dan drie kwart tot negen tiende van de werkende bevolking!

Daarom eist de Internationale Campagne voor Waardig Werk, waar de Belgische NGO's en vakbonden actief aan deelnemen dat Waardig Werk een centralere plaats krijgt in de Millenniumdoelstellingen en het beleid van de Europese Unie

Een sterkere focus op Waardig Werk in de externe relaties van de EU

De Waardig Werk-agenda van de IAO is opgepikt door andere VN-organisaties en ook door de Europese Unie. In 2006 en 2008 publiceerde de Europese Commissie een rapport over de promotie van Waardig Werk met daarin concrete beleidsvoorstellen. De Europese ministers en regeringsleiders wijden er resoluties aan in december 2006 en 2007².

Ook in het Europese Handelsbeleid is er ruimte gecreëerd voor Waardig Werk met de opname van bepalingen over de naleving van de internationale arbeidsnormen. Toch blijven deze bepalingen meestal veel te vrijblijvend. Bovendien worden er nauwelijks inspanningen gevraagd van de Europese bedrijven die actief zijn in de internationale handel en investeringen.

In samenwerking met de Belgische Waardig Werk Campagne, richt het Belgisch Platform van CONCORD zich tijdens het Belgische voorzitterschap vooral op transparantie in de productieketens en het Europese handels- en investeringsbeleid, met de volgende eisen:

1. De instelling van dwingende Europese mechanismen om de transparantie van de productieketens te verzekeren van goederen en diensten geleverd op het grondgebied van de Unie, met inbegrip van de verplichte sociale traceerbaarheid van alle producten die in de EU

² Zie <http://ec.europa.eu/social>

op de markt worden gebracht. Hierbij kan gesteund worden op resoluties die het Europees Parlement daarover heeft goedgekeurd³.

De grote multinationale bedrijven spelen een grote rol in de neerwaartse spiraal die zich voordoet in elke productieketen: door druk uit te oefenen op de leveranciers en onderaannemers om alsmaar goedkoper te produceren, maken zij respect voor Waardig Werk onmogelijk in de gehele productieketen van de producten die wij kopen. En hoe verder verwijderd van de consument, hoe slechter de arbeidsomstandigheden worden.

Als de omstandigheden in de « sweatshops » en andere Aziatische assemblagebedrijven onmenselijk zijn, wat moet men dan zeggen van de omstandigheden waarin Congolese arbeiders met blote handen wroeten naar de ertsen die onontbeerlijk zijn voor onze elektronische chips? Of van de kindslaven die werken op West-Afrikaanse cacaoplantages?

De logica van de liberalisering en deregulering die sinds jaren hoogtij viert heeft leidt er toe dat men van privé-actoren enkel mag vragen om vrijwillig rekeningschap af te leggen. Het is nodig dat de Europese Unie mechanismen in het leven roept die bedrijven verantwoordelijkheid opleggen voor de omstandigheden waarin de goederen en diensten worden geproduceerd die wij kopen. Deze verantwoordelijkheid begint met het verstrekken van informatie aan de consumenten en hun eigen directe werknemers. Het Europees Parlement heeft al resoluties in die zin aangenomen⁴. Zij kunnen de basis vormen van wat het Belgisch voorzitterschap zou kunnen doen om tot Europese regelgeving te komen

2. De opname van Waardig Werk, in al zijn aspecten zoals bepaald door de IAO, in alle relaties en akkoorden van de EU met derde landen/regio's, met name de Europese handels- en investeringsakkoorden en in de Europese strategie "Global Europe, competing in the world".

Het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie komt op een sleutelmoment in de uitwerking en uitvoering van de "Europa 2020 Strategie", de toekomstige Europese strategie voor werkgelegenheid en competitiviteit. Tegelijk heeft de Europese Commissie een actualisering aangekondigd van haar strategienota voor het Europese handels- en investeringsbeleid, de zogenaamde Global Europe Strategie. Dit is een gelegenheid om dit beleidsdomein meer te richten op duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding, met inbegrip van Waardig Werk. Er is nu te weinig aandacht voor de sociale impact van handelsliberalisering en voor de creatie van waardige jobs in handelsakkoorden. Vooral de handicaps die verbonden zijn aan een overwegend informele economie waardoor handelsliberalisering onvoorspelbare negatieve effecten genereert, worden sterk onderschat. Marktopening en het inperken van het overheidsoptreden krijgen de voorrang in het handelsbeleid, terwijl tewerkstelling aanzien wordt als bijproduct. Handelsakkoorden mogen de mogelijkheden van ontwikkelingslanden niet inperken om lokale industriële ontwikkelingsstrategieën uit te werken. Tegelijk moet elk handelsakkoord voorzien zijn van bindende bepalingen over de naleving van de internationale sociale en (milieu-) normen en conventies.

Bovendien heeft het Verdrag van Lissabon de bevoegdheid voor Buitenlandse Directe Investerings toegevoegd aan het exclusieve Gemeenschappelijke Handelsbeleid. De Europese Commissie werkt daarom tegelijk aan een reglement dat zal bepalen hoe en in welke mate de Europese lidstaten hun bilateraal investeringsbeleid kunnen verder zetten en aan een voorstel van mandaat voor EU-investeringsakkoorden. Dit zou niet alleen aanleiding mogen geven tot een brede discussie over dit nieuwe Europese beleid, maar ook tot een grondige herziening van de bilaterale investeringsakkoorden van de lidstaten. België kan gebruik maken van haar rol als EU-voorzitter om te bekomen dat het nieuwe investeringsbeleid het respect voor sociale en milieunormen en -conventies tot *conditio sine qua non* maakt voor het afsluiten van investeringsakkoorden. Als gevolg van de afwijzing van een bilateraal investeringsakkoord tussen de Belgisch-Luxemburgse Unie en Colombia, hebben verschillende partijen al engagementen genomen in die zin.

<http://www.waardigwerk.be>

³ Resolutie INI/2008/2249 en Resolutie INI/2006/2133.

⁴ Résolution INI/2008/2249 et Résolution INI/2006/2133.